

Vetoamus Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa koskevan lainmuutosesityksen hylkäämiseksi

Allekirjoittaneet järjestöt pyytävät kunnioittavimmin saada kiinnittää ympäristövaliokunnan huomion alla lueteltuihin ongelmiin, jotka sisältyvät Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa koskevan lain muutosesitykseen.

Haluamme erityisesti korostaa, että kaikki lakiesityksen perusteluissa esitetyt tavoitteet – matkailun ja työllisyyden kehittäminen sekä luonnon kulumisen hillitseminen – toteutuisivat joko yhtä hyvin tai paremmin siinä vaihtoehdossa, jossa hotelli Pallas kunnostettaisiin nykyisessä koossaan ja lisämajoituskapasiteetti, jos sitä katsotaan tarvittavan, rakennettaisiin kansallispuiston ulkopuolelle. Tämä tekisi lain muuttamisen tarpeettomaksi.

1) Lakiesityksen mukainen lisärakentaminen aiheuttaisi haittaa niille luonnonarvoille, joiden suojaus kansallispuisto on perustettu.

Ympäristöministeriö tilasi syksyllä 2008 Suomen ympäristökeskukselta, Metsähallitukselta ja Metsäntutkimuslaitokselta selvityksen lakiesityksen ympäristövaikutuksista. Selvitys valmistui 7.11.2008 nimellä Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa koskevan lakimuutoksen ympäristöarviointiluonnos. Siinä vertailtiin neljää vaihtoehtoa, joista kahdessa hotelli säilytettäisiin nykyisessä koossaan ilman lain muuttamista ja kahteen sisältyisi lain muutos ja lisärakentaminen, toisessa lopputuloksena 200 vuodepaikan ja toisessa 500 vuodepaikan hotelli. Selvityksessä ilmeni, että molemmat jälkimmäisistä vaihtoehdoista vaikuttaisivat luontoon haitallisesti usean kilometrin säteellä hotellista. Suurin osa vaikutuksista johtuisi hotellin asukasmäärän kasvusta, mistä seuraisi lisääntyvää häiriötä lähiympäristön eläin- ja kasvilajistolle sekä riski maaston kulumisen pahenemisesta.

Huomattava osa Pallas-Yllästunturin kansallispuiston uhanalaisista lajeista, joiden suojeleminen on yksi kansallispuiston päätehtävistä, esiintyy juuri Pallaksen alueella, alle kymmenen kilometrin säteellä nykyisestä hotellista. Siksi on erityisen outoa, että uusi majoituskapasiteetti halutaan rakentaa juuri tälle puiston herkälle ydinalueelle, jossa luonnon kulumisen ongelma jo nyt on. Jos uusi hotellimajoituskapasiteetti rakennettaisiin kansallispuiston rajojen ulkopuolelle nykyisen lainsäädännön ja normaalin käytännön mukaisesti, sieltä puiston alueelle päiväretkiä tekevät matkailijat jakautuisivat tasaisemmin kansallispuiston alueelle. Tällöin riski Pallaksen herkän ydinalueen heikkenemisestä lievenisi merkittävästi.

Lakiesitykseen sisältyy myös kaksi vesien pilaantumiseriskistä. Maanalaisen rakentamisen vaikutukset alueen pohjavesiin ovat selvittämättä. Pintavesien osalta nykyisen hotellin jätevedenpuhdistamo on

osoittautunut riittämättömäksi, mistä on seurannut ympäröivien luonnonvesien laadun heikkenemistä. Jos hotellin vuodepaikkamäärää nostetaan nykyisestä, hotellin jätevedenpuhdistamon kapasiteetti ei riitä, vaikka puhdistamo uusittaisiin. Metsähallitus toteaa lausunnossaan 4.4.2008: ”Jos majoituskapasiteettia nostetaan yli 200 vuodepaikan, jätevedet tulisi johtaa pois kansallispuiston alueelta, koska karu luonnonympäristö ei kestä lisääntyvää päästökuormitusta ja vaikutukset ulottuisivat laajasti maaperään, pohjavesiin ja Pallasjärven vesistöön.” Lakiesityksen mukainen rakentaminen edellyttäisi siis siirtoviemärin kaivamista maahan useiden kilometrien matkalle kansallispuiston alueella, vaikka kansallispuistoissa maaperän ja kasvillisuuden vahingoittaminen on luonnonsuojelulain mukaan kielletty. Tämä ongelma sivuutetaan lakiesityksessä kokonaan.

2) Lakiesitys asettaa elinkeinonharjoittajat eriarvoiseen asemaan. Yhdelle yrittäjälle annettaisiin erivapaus, joka voisi aiheuttaa haittaa alueen muille elinkeinonharjoittajille.

Lakiesitys on valmisteltu yhteistyössä Lapland Hotels Oy:n kanssa, joka harjoittaa Pallaksella hotellitoimintaa Ebur Oy ja Kobma Oy:n kautta. Lapland Hotels on samalla ainoa taho, joka lakiesityksen toteutumisesta hyötyisi. Useille muille alueella toimiville yrityksille ja elinkeinonharjoittajille lakiesitys aiheuttaisi toteutuessaan haittaa. Viimemainitut ovat silti saaneet hyvin vähän sanansijaa lainvalmistelussa verrattuna Lapland Hotelsin saamiin vaikutusmahdollisuuksiin, ja osaa niistä ei ole kuultu lainkaan.

Pallaksen lähikylissä, kansallispuiston ulkopuolella toimii useita majoituspalveluyrityksiä, joista käsin matkailijat voivat tehdä retkiä myös kansallispuiston alueelle. Jos lakiesityksen mukainen hotelli Pallaksen lisärakentaminen toteutuu, ei ole takeita, että alueen yhteenlaskettu kävijämäärä kuitenkaan nousisi oleellisesti, koska nykyinenkään hotelli Pallas ei ole ruuhkautunut eivätkä asiakkaat koe sitä liian pieneksi. Sen sijaan voi käydä niin, että uusi laajennettu hotelli ”imisi” osan ympäröivien majoitusliikkeiden asiakaskunnasta. Tällä olisi kielteinen vaikutus alueen työllisyyteen, koska hotelli Pallas käyttää suurelta osin muualta maasta tuotua vuokratyövoimaa, kun taas alueen muut majoitusliikkeet työllistävät paikallisia asukkaita.

Majoituspalveluyritysten lisäksi lähikylissä toimii muita matkailuun liittyviä yrityksiä, kuten opastettuja vaelluksia järjestäviä retkipalveluyrityksiä. Myös niiden piirissä on koettu huolta hotelli Pallaksen laajenemisen vaikutuksista niiden toimintaan, koska näiden elinkeinojen harjoittaminen perustuu alueen mahdollisimman hyvään luonnontilaisuuteen liittyvään vetovoimaan.

Porotalouden harjoittamiseen on lain mukaan oikeus myös kansallispuistossa. Jo nykyisen hotellin olemassaolo vaikeuttaa poronhoitoa Pallaksen alueella, ja laajeneva hotelli lisäisi ongelmia edelleen.

Lakiesityksen perusteluissa yhden yksittäisen yrityksen edun näkökulma korostuu tavalla, joka ei ole suomalaisessa luonnonsuojelulainsäädännössä normaalia. Perusteluissa sanotaan mm.:

”Majoitus- ja palvelutiloja olisi tarpeen myös laajentaa hotellin vanhimman osan kunnostamisen yhteydessä yritystoiminnan taloudellisten toimintaedellytysten parantamiseksi.” Lainsäädännön tehtävänä tuskin voi olla yksittäisen yrityksen taloudellisen tuottavuuden parantaminen muiden yritysten ja elinkeinonharjoittajien kustannuksella.

3) Lakiesitys toisi luonnonsuojelulainsäädäntöön periaatetason muutoksen. Luonnonsuojelualueella ei nykyään sallita hotellirakentamista eikä muuta yksittäisten yritysten etua palvelevaa, luontoa vahingoittavaa toimintaa.

Kansallispuistot ja muut luonnonsuojelualueet on perustettu turvaamaan arvokkaimpien luonnonalueiden säilyminen yhteisenä omaisuutena. Tavoitteena on siis ollut varmistaa näiden harvalukuisten kohteiden suojaaminen siltä, että yksittäisten yritysten tai henkilöiden taloudelliset intressit pääsisivät niitä heikentämään. Tässä lakiesityksessä kuitenkin käytetään nimenomaan yksittäisen yrityksen taloudellista etua perusteluna sille, että kansallispuistossa sallittaisiin luonnon tilaa heikentävä rakentaminen.

Oikeusministeriö kritisoi lausunnossaan 21.4.2008 lakiesitystä siitä, että se edustaa niin sanottua *lex in casu* -tyyppistä lainsäädäntöä: yhdessä laissa säädetty kielto (kuten tässä tapauksessa se, että luonnonsuojelulaki ei salli yksityisten yritysten hotellirakentamista kansallispuistoihin) kierretään säätämällä toinen laki, jossa se sallitaan yhdelle toimijalle. Oikeusministeriön lausunnossa todetaan mm.: ”Yleisenä lainsäädännöllisenä periaatteena on kuitenkin ollut *lex in casu* -tyyppisen sääntelyn välttäminen. Tämä johtuu mm. siitä, että kasuistinen säädös saattaa tosiasiasissa sisältää konkreettista tapausta koskevan hallintotoimen tai lainkäyttöraatkaisun. Yksittäisiä hankkeita koskevien asioiden ratkaisemista eduskunnassa ei muutoinkaan voida pitää toivottavana.”

Suomessa on Lapland Hotels Oy:n lisäksi useita muita yrityksiä, joiden kohdalla voi loogisesti käyttää samoja perusteluja kuin lakiesityksessä: yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset paranisivat, jos se saisi rakennusoikeutta jollekin luonnonsuojelulainsäädännön nojalla rauhoitetulle paikalle. Jos lakiesitys hyväksytään, lisääntyy todennäköisyys, että myöhemmät eduskunnat saavat käsiteltäväkseen muidenkin yritysten aloitteesta lähteneitä lainmuutospyrkimyksiä. Näiden myöhempien eduskuntien päätöksenteossa saattaa silloin painaa enemmän se toteutunut todellisuus, jossa yksityistä etua palveleva rakentaminen on jo yhdessä kansallispuistossa sallittu luonnon tilan heikkenemisestä huolimatta, kuin tämän päätöksen yhteydessä kirjattu tämänhetkinen näkemys, että vastaavaa rakentamista ei tulisi sallia muualla kansallispuistoissa.

Lakiesityksen perustelutekstissä annetaan jo tässä vaiheessa ymmärtää, että seuraava vastaava lakiesitys koskisi rakentamista Kolin kansallispuistoon: ”Vastaavaa matkailurakentamista ei sallita Kolin kansallispuiston tai Pallas-Yllästunturin kansallispuiston muilla alueilla tai muissa Suomen kansallispuistoissa”. Toisin sanoen ympäristöministeriö ilmeisesti valmistautuu jättämään vastaavan lakiesityksen Kolin kansallispuistossa tapahtuvan lisärakentamisen käynnistämiseksi, koska muuten ei olisi tarpeen määritellä Kolin ”muita alueita” niiksi, joihin ympäristöministeriö ei halua rakennettavan.

Tällaisen periaatetason muutoksen tekeminen luonnonsuojelulainsäädäntöön on erityisen tarpeetonta siksi, että lain muuttamista ei edellytä mikään yleinen etu, kuten matkailun, työllisyyden tai luonnonsuojelun edistäminen. Näitä on mahdollista edistää yhtä tehokkaasti nykyisen lainsäädännön vallitessa.

4) Tarvittavan uuden hotellikapasiteetin voi rakentaa myös kansallispuiston ulkopuolelle. Jos tämä vaihtoehto valitaan, lain muutosta ei tarvita.

Pallaksen tulevaisuudesta esiintynyt erimielisyys ei koske sitä, saako Pallastuntureiden lähialueelle rakentaa lisää hotellikapasiteettia. Sen sijaan kysymys on siitä, mihin lisäkapasiteetti rakennetaan.

Vaihtoehtoina ovat rakentaminen kansallispuiston rajojen ulkopuolelle, mikä vastaisi nykyistä lainsäädäntöä ja normaalia käytäntöä, ja rakentaminen kansallispuiston sisäpuolelle, mihin lakiesityksellä pyritään. Jos lisärakentaminen sijoitettaisiin normaaliin tapaan kansallispuiston ulkopuolelle, lain muutosta ei tarvittaisi.

Pallaksen lähikylissä kansallispuiston ulkopuolella toimivista majoituspalveluyrityksistä käsin matkailijat tekevät retkiä myös puiston alueelle. Tämä käytäntö on toiminut hyvin. Mikäli katsotaan, että alueelle tarvitaan lisää majoituskapasiteettia joko matkailun yleisen kehittämisen tai Lapland Hotels -ketjun oman edun takia, kansallispuiston ulkopuolelta löytyy useita sijoituspaikkoja. Tämä ratkaisu mahdollistaisi myös uuden hotellin suuremmat vuodepaikkamäärät, joita sekä Lapland Hotelsin toimitusjohtaja Pertti Yliniemi että ministeri Paavo Väyrynen ovat käsitellyn aikana toivoneet.

5) Rakennusten huonokuntauisuuden voi ratkaista kunnostamalla ne nykyisessä koossaan. Tähänkään ei tarvita lain muutosta.

Lain muutosesityksen yhtenä perusteluna on hotelli Pallaksen sekä sen hiihtohissien ja laskettelualueen huoltorakennusten huono kunto. Tämä puolestaan johtuu siitä, että rakennukset omistava yritys on laiminlyönyt niiden kunnossapitoa. Omistajalla on sekä oikeus että velvollisuus kunnostaa rakennukset – siihen ei tarvita lain muutosta. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vastuu rakennuksen kunnosta ja ympäristöstä on kiinteistönomistajalla. Lain 166 §:n mukaan: ”Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisuuden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä.” Lain 167 §:n mukaan: ”Rakennettu ympäristö on pidettävä rakennusluvan mukaisessa käytössä ja siistissä kunnossa.” Kun omistaja on laiminlyönyt rakennuksen kunnossapidon, hänet on velvoitettava kunnostamaan se olemassa olevien lakien mukaisesti sen sijaan, että hänet palkittaisiin lisärakennusoikeudella tilanteessa, jossa siitä on haittaa luonnolle ja kilpaileville yrityksille.

Lapland Hotels Oy:n omistajan Pertti Yliniemen oman ilmoituksen mukaan hotelli on liian pieni ollakseen taloudellisesti kannattava. Väite on sikäli yllättävä, että Pallaksen lähialueella toimii useita pieniä, perheyriksen kokoluokkaa olevia majoituspalveluyrityksiä, jotka ovat taloudellisesti kannattavia siitakin huolimatta, että ne sijaitsevat vähemmän vetovoimaisilla paikoilla kuin hotelli Pallas. Jos hotelli ei täytä niitä tuotto-odotuksia, joita sille asetetaan sen ollessa suuren konsernin osa, se ei tarkoita, etteikö hotelli voisi toisenlaisella yritysrakenteella olla kannattava myös nykyisessä koossaan.

Kun hotelli Pallaksen sallittiin aikoinaan jatkaa toimintaansa poikkeuksellisesti kansallispuiston sisäpuolella, tarkoituksena oli, että hotellin toiminta ei haittaisi niiden luonnonarvojen säilymistä, joiden turvaksi kansallispuisto oli perustettu. Se, että hotellin myöhempi omistaja nyt haluaa oman taloudellisen etunsa edistämiseksi lisärakentaa tavalla, josta olisi haittaa kansallispuiston luonnolle, ei ole riittävä peruste lain muuttamiselle.

Jos hotelli Pallaksen toiminnan taloudellisesti kannattava jatkuvuus halutaan taata, siihen on tarjolla muitakin vaihtoehtoja kuin lisärakentaminen. Yksi näistä on Suomen ympäristökeskuksen, Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen ympäristöarviointiluonnoksessa 7.11.2008 tarkasteltu vaihtoehto, jossa hotelli kunnostettaisiin nykyisessä koossaan luontomatkaa palvelevaksi

retkeilykeskukseksi. Tällaisille kohteille on runsaasti kysyntää sekä kotimaisten että ulkomaisten matkailijoiden joukossa.

Näistä syistä me allekirjoittaneet pyydämme kunnioittavimmin, että ympäristövaliokunta hylkäisi lakiesityksen ja että nykyinen laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta säilytettäisiin muuttumattomana.

Helsingissä 3. maaliskuuta 2010

WWF Suomi
Liisa Rohweder
pääsihteeri

Suomen luonnonsuojeluliitto ry.
Risto Sulkava
puheenjohtaja

Luonto-Liitto ry.
Mauno Särkkä
puheenjohtaja

BirdLife Suomi ry.
Aki Arkiomaa
puheenjohtaja